

Sygn. akt III AUa 1371/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 stycznia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący - Sędzia: SA Ewa Jankowska

Sędziowie: SA Anna Kubasiak

SO del. Renata Szelhaus (spr.)

Protokolant: asystent sędziego Eligiusz Gala

po rozpoznaniu w dniu 23 stycznia 2013 r. w Warszawie

sprawy Z. O.

przeciwko Dyrektorowi Zakładu Emerytalno- Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w W.

o wypłatę niezrealizowanego świadczenia

na skutek apelacji Z. O.

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie XIII Wydział Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 28 listopada 2011 r. sygn. akt XIII U 1708/11

zmienia zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję Dyrektora Zakładu Emerytalno- Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. z dnia 28 kwietnia 2011 r. KRA- (...) w ten sposób, że przyznaje Z. O. prawo do wypłaty niezrealizowanego świadczenia po zmarłej U. O. za miesiąc luty 2011 r.

/-/ A. K. /-/ E. J. /-/ R. S.

Sygn. akt III AUa 1371/12

UZASADNIENIE

Dyrektor Zakładu Emerytalno - Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji decyzją z dnia 28 kwietnia 2011 r. odmówił Z. O. prawa do wypłaty niezrealizowanego świadczenia rentowego przysługującego U. O. za luty 2011r.

Od powyższej decyzji odwołał się Z. O., podnosząc iż jest ona niezgodna z art. 47 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...) oraz ich rodzin. Wskazał, iż jego matka, U. O. była uprawniona do renty rodzinnej po zmarłym mężu J. O., a odwołujący się był jej jedynym dzieckiem i nie zamieszkiwał z matką w dniu jej śmierci, a zatem spełnia warunki wynikające z art. 47 wskazanej ustawy.

Organ emerytalny w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie.

Wyrokiem z dnia 28 listopada 2011 roku Sąd Okręgowy w Warszawie XIII Wydział Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Orzeczenie to Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych i argumentacji prawnej:

Na mocy decyzji z dnia 12 stycznia 1996 r. U. O. nabyła prawo do policyjnej renty rodzinnej po zmarłym mężu J. O.. W dniu 3 lutego 2011 r. U. O. zmarła (k. 179 r.) Odwołujący - jedyne dziecko zmarłej w dniu 15 lutego 2011 r. złożył do organu emerytalnego wnioski o wypłatę zasiłku pogrzebowego. W dniu 15 lutego 2011 r. odwołujący złożył również oświadczenie, iż został pouczone, że świadczenie za miesiąc marzec 2011 r. wypłacone po dacie zgonu U. O. stanowi nienależnie pobrane świadczenie, które będzie podlegać zwrotowi na konto Zakładu. Odwołujący w dniu 29 marca 2011 r. złożył do organu emerytalnego wnioski o wypłatę niezrealizowanego świadczenia za miesiąc luty 2011 r. po zmarłej matce U. O., z którą nie prowadził gospodarstwa domowego, nie zamieszkiwał z nią również w dniu śmierci. Zaskarżoną decyzją z dnia 28 kwietnia 2011 r. organ emerytalny odmówił odwołującemu prawa do wypłaty świadczenia pieniężnego po zmarłej U. O..

Sąd Okręgowy powołując się na art. 47 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (j.w.) stwierdził, że przepis ten jasno wyznacza krąg adresatów, które mają prawo do udziału w nieukończonym postępowaniu prowadzonym dalej w sprawie tych świadczeń. Odwołujący nie prowadził gospodarstwa domowego ze zmarłą nie zamieszkiwał z nią również w dniu jej śmierci. Nie spełnia on zatem warunków do wypłaty niezrealizowanego świadczenia po zmarłej U. O..

Apelację od powyższego wyroku wywiódł Z. O. zarzucając orzeczeniu:

- naruszenie prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 47 ust. 1 w zw. z ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym o zaopatrzeniu funkcjonariuszy Policji... (t.j. Dz. U. z 2004 r. Nr 8, poz. 67 ze zm.) prowadzącą do uznania, że odwołujący, będącym jedynym dzieckiem zmarłej w dniu 3 lutego 2010 r. ubezpieczonej U. O., nie należy do kręgu osób uprawnionych, wymienionych w punkcie 2 ust. 2 powołanej normy prawnej i nie spełnia warunków do przyznania prawa do wypłaty niezrealizowanego świadczenia;

- sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego materiału dowodowego poprzez uznanie, że ubezpieczony nie jest uprawniony do wypłaty niezrealizowanego świadczenia za miesiąc luty 2010 r.

Podnosząc powyższe zarzuty, skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i poprzedzającej go decyzji organu rentowego i orzeczenie o istocie sporu, ewentualnie o uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu apelacji skarżący podniósł, że w odwołaniu od decyzji z dnia 28 kwietnia 2011 r. skarżący wywodził uprawnienia do wnioskowanego świadczenia z uregulowania art. 47 ust. 1 w zw. z ust. 2 pkt 2 ustawy wskazując, że odwołujący był jednym dzieckiem U. O., pochodzącym z małżeństwa z J. O., nie prowadził z matką wspólnego gospodarstwa i nie zamieszkiwał z nią w chwili jej śmierci. Zgodnie z art. 47 ust. 1 ustawy w razie śmierci osoby, która zgłosiła wnioski o świadczenia pieniężne, świadczenia należne jej do dnia śmierci przysługują, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, małżonkowi i dzieciom, a w razie ich braku - kolejno: wnukom, rodzicom, dziadkom i rodzeństwu. Osoby te mają prawo do udziału w nieukończonym postępowaniu prowadzonym dalej w sprawie tych świadczeń. Świadczenia, o których mowa w ust. 1, wypłaca się:

1. małżonkowi lub dzieciom osoby, która zgłosiła wnioski, zamieszkałym z nią w dniu jej śmierci;
2. małżonkowi lub dzieciom nie spełniającym warunku określonego w pkt 1 albo innym członkom rodziny, o których mowa w ust. 1, jeżeli pozostawali na utrzymaniu osoby, która zgłosiła wnioski o świadczenia, lub osoba ta pozostawała na ich utrzymaniu (ust. 2).

Apelujący podniósł, że Sąd Okręgowy w ogóle nie przeprowadził analizy wskazanej normy prawnej i nie odniósł się do zarzutu skarżącego podniesionego w odwołaniu. W pisemnych motywach rozstrzygnięcia Sąd pierwszej instancji przywołał jedynie treść przepisu art. 47 ust. 1 i ust. 2 ustawy i ocenę organu rentowego, uznając zaskarżoną decyzję za prawidłową. Zdaniem apelującego, w przepisie art. 47 ust. 1 ustawy prawodawca określił krąg osób bliskich zmarłego świadczeniobiorcy uprawnionych do wypłaty niezrealizowanej emerytury lub renty. Z kolei w ust. 2 powołanego przepisu ustanowione zostały trzy kategorie osób uprawnionych do wypłaty świadczeń należnych do chwili śmierci świadczeniobiorcy (lub osobie ubiegającej się o ustalenie prawa do świadczenia) i kolejność nabywania przez nie uprawnień do wypłaty. W pierwszej kolejności świadczenie wypłaca się małżonkowi lub dzieciom osoby, która zgłosiła wniosek, zamieszkałym z nią w dniu jej śmierci. W przypadku braku tych osób bliskich, wymienionych w pkt 1 ust. 2, uprawnienie do wypłaty świadczenia przechodzi na pozostałych uprawnionych, objętych hipotezą pkt 2 ust. 2 omawianego przepisu. Punkt 2 ust. 2 art. 47 ustawy, na zasadzie alternatywy rozłącznej, formułuje następny krąg uprawnionych. Są to małżonek lub dzieci, nie spełniające warunku określonego w punkcie 1 tj. nie zamieszkujące w chwili śmierci z osobą, która zgłosiła wniosek (człon pierwszy przepisu). Dopiero, gdy brak tych osób, uprawnienie do wypłaty świadczenia przechodzi na osoby wymienione w członie drugim tej normy (inni członkowie rodziny tj. wnukowie, rodzice, dziadkowie i rodzeństwo). W ocenie skarżącego, będąc osobą uprawnioną, o której mowa w punkcie 2 ust. 2 art. 47 ustawy, spełnił on przesłanki do wypłaty niezrealizowanej za miesiąc luty 2010 r. renty rodzinnej po zmarłej matce, U. O..

Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zważył, co następuje: Apelacja jest zasadna i zawarty w niej wniosek o zmianę wyroku oraz poprzedzającej go decyzji przez przyznanie odwołującemu prawa do niezrealizowanego przez U. O. świadczenia rentowego za luty 2011r. zasługiwał na uwzględnienie. Apelujący podniósł uzasadniony zarzut naruszenia prawa materialnego tj. art. 47 ust. 1 w zw. z ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym o zaopatrzeniu funkcjonariuszy Policji... (t.j. Dz. U. z 2004 r. Nr 8, poz. 67 ze zm.) przez błędną wykładnię i przez to niewłaściwe zastosowanie. Sąd Okręgowy sprowadził w zasadzie motywy wyroku do stwierdzenia, że odwołujący nie spełnił przesłanek przewidzianych w art. 47 ww ustawy, gdyż nie prowadził gospodarstwa domowego ze zmarłą i nie zamieszkiwał z nią również w dniu jej śmierci, bez odniesienia się do argumentacji wywodzonej przez odwołującego. Argumentacja ta zaś, w ocenie Sądu Apelacyjnego, nie była pozbawiona usprawiedliwionych podstaw. Przepis ustępu drugiego art. 47 ww ustawy nie może być bowiem analizowany w oderwaniu od ustępu pierwszego, bowiem nie są to odrębne i samodzielne regulacje prawne. Zgodnie z art. 47 ust. 1 w razie śmierci osoby, która zgłosiła wniosek o świadczenie pieniężne, świadczenia należne jej do śmierci przysługują, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, małżonkowi i dzieciom, a w razie ich braku – kolejno: wnukom, rodzicom, dziadkom i rodzeństwu. Zgodnie z art. 47 ust. 2 świadczenia te wypłaca się:

- 1) małżonkowi lub dzieciom osoby, która zgłosiła wniosek, zamieszkałym z nią w dniu jej śmierci;
- 2) małżonkowi lub dzieciom niespełniającym warunku określonego w pkt 1 albo innym członkom rodziny, o których mowa w ust. 1, jeżeli pozostawali na utrzymaniu osoby, która zgłosiła wniosek o świadczenie, lub osoba ta pozostawała na ich utrzymaniu.

Przepis ustępu pierwszego art. 47 ww ustawy wyznacza zatem krąg podmiotów uprawnionych do niezrealizowanych świadczeń, o których mowa w tym przepisie (tj. małżonek i dzieci, wnuki, rodzice, dziadkowie i rodzeństwo) oraz kolejność, w jakiej to uprawnienie przechodzi na poszczególnych uprawnionych (tj. w pierwszej kolejności: małżonek i dzieci, a w razie ich braku kolejno: wnuki, rodzice, dziadkowie i rodzeństwo). Przepis ustępu drugiego doprecyzowuje jedynie zasady wypłaty ww świadczenia osobom uprawnionym wedle ww reguł. Zatem w ocenie Sądu Apelacyjnego przepis art. 47 ust. 2 należy interpretować w powiązaniu z ust. 1 a więc wynikające z niego zasady wypłaty odczytywać go następująco: świadczenia, o których mowa w ust. 1 wypłaca się w pierwszej kolejności małżonkowi lub dzieciom osoby, która zgłosiła wniosek, zamieszkałym z nią w dniu jej śmierci; w razie ich braku - małżonkowi lub dzieciom osoby, która zgłosiła wniosek, nie mieszkającym z nią w dniu jej śmierci; a w razie ich braku – kolejno: wnukom,

rodzicom, dziadkom i rodzeństwu, jeżeli pozostawali na utrzymaniu osoby, która zgłosiła wniosek o świadczenie, lub osoba ta pozostawała na ich utrzymaniu.

Sąd Apelacyjny stoi zatem na stanowisku, że **przewidziany w art. 47 ust. 2 pkt 2 ww. ustawy wymóg „pozostawania na utrzymaniu” nie dotyczy małżonka i dzieci osoby, która zgłosiła wniosek, nie spełniających warunku określonego w art. 47 ust.2 pkt 1. Wymóg ten dotyczy „innych członków rodziny, o których mowa w ust. 1” tj. wnuków, rodziców, dziadków i rodzeństwa osoby, która zgłosiła wniosek.** Skoro bowiem ustawodawca w art. 47 ust. 2 pkt 2 użył sformułowania „albo innym członkom rodziny, o których mowa w ust. 1”, zaś w ust. 1 przewidział, iż wnukom, rodzicom, dziadkom i rodzeństwu przysługuje świadczenie tylko w przypadku braku małżonka i dzieci, to należy przyjąć, że warunek „pozostawania na utrzymaniu” odniósł tylko do wnuków, rodziców, dziadków i rodzeństwa osoby, która zgłosiła wniosek. Za taką interpretacją art. 47 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym o zaopatrzeniu funkcjonariuszy Policji... (t.j. Dz. U. z 2004 r. Nr 8, poz. 67 ze zm.) przemawia nie tylko literalne brzmienie omawianego przepisu, ale także wykładnia systemowa i odniesienie go do analogicznej regulacji zawartej w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009r. nr 153 poz.1227 ze zm.) – do art. 136. Zgodnie z art.136 ww. ustawy „W razie śmierci osoby, która zgłosiła wniosek o świadczenia określone ustawą, świadczenia należne jej do dnia śmierci wypłaca się małżonkowi, dzieciom, z którymi prowadziła wspólne gospodarstwo domowe, a w razie ich braku – małżonkowi i dzieciom, z którymi osoba ta nie prowadziła wspólnego gospodarstwa domowego, a w razie ich braku – innym członkom rodziny uprawnionym do renty rodzinnej lub na których utrzymaniu pozostawała ta osoba.” Przedstawiona wyżej wykładnia art. 47 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym o zaopatrzeniu funkcjonariuszy Policji... (t.j. Dz. U. z 2004 r. Nr 8, poz. 67 ze zm.) nawiązuje zatem do podmiotowego zakresu zabezpieczenia społecznego przewidzianego w art. 136 ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009 r. nr 153 poz.1227 ze zm.). W pierwszym przypadku zaopatrzenie obejmuje małżonka i dzieci osoby, która zgłosiła wniosek, zamieszkałe z nią w dniu jej śmierci a w razie ich braku - małżonka i dzieci, którzy z nią nie zamieszkiwali w dniu jej śmierci. W drugim przypadku ubezpieczenie obejmuje małżonka i dzieci osoby, która zgłosiła wniosek, z którymi prowadziła wspólne gospodarstwo domowe a w razie ich braku - małżonka i dzieci, z którymi nie prowadziła wspólnego gospodarstwa domowego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, w niniejszej sprawie odwołujący zatem był w dacie złożenia wniosku objęty dyspozycją art. 47 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym o zaopatrzeniu funkcjonariuszy Policji... (t.j. Dz. U. z 2004 r. Nr 8, poz. 67 ze zm.), a skoro U. O. zmarła w dniu 3 lutego 2011r. i nie zrealizowała świadczenia rentowego za luty 2011 r., to z mocy ww. przepisu odwołującemu przysługuje prawo do niezrealizowanego świadczenia za ten miesiąc. W świetle bowiem art. 39 ust.1 pkt 4 ww. ustawy w razie śmierci osoby uprawnionej prawo do świadczeń ustaje a zgodnie z art. 45 ust.1 pkt 1 ww ustawy, wypłatę renty wstrzymuje się jeżeli powstaną okoliczności uzasadniające ustanie tego prawa. Wypłatę świadczeń wstrzymuje się poczynając od miesiąca przypadającego po miesiącu, w którym organ emerytalny wydał decyzję o wstrzymaniu wypłaty świadczeń z powodu powstania okoliczności uzasadniających ustanie prawa (art. 45 ust. 2 pkt 1).

Z powyższych względów apelacja zasługiwała na uwzględnienie i mając to na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

Sędziowie PRZEWODNICZĄCY

A. E. J.

R. S.